

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет (інститут) філології та журналістики
Кафедра української мови та лінгводидактики

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

Українська наукова мова

підготовки доктора філософії (третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

спеціальності G18 Геодезія та землеустрій

освітньо-наукової програми «Геопросторове моделювання, моніторинг земель та управління територіями»

Силабус освітнього компонента «Українська наукова мова» підготовки доктора філософії (третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти), галузі знань G Інженерія, виробництво та будівництво, спеціальності G18 Геодезія та землеустрій за освітньо-науковою програмою «Геопросторове моделювання, моніторинг земель та управління територіями».

Розробник: Н. М. Костусяк – завідувач кафедри – професор кафедри української мови та лінгводидактики, доктор філологічних наук, професор.

Погоджено

Гарант освітньо-наукової програми:

(Уль А. В.)

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри української мови та лінгводидактики

протокол № 1 від 27 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри:

(Н. М. Костусяк)

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-наукова/освітньо-творча програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна (очна) форма здобуття освіти	Галузь знань <u>G Інженерія,</u> <u>виробництво та</u> <u>будівництво,</u> Спеціальність <u>G18 Геодезія та</u> <u>землеустрій,</u> Освітньо-наукова програма <u>«Геопросторове</u> <u>моделювання,</u> <u>моніторинг земель та</u> <u>управління</u> <u>територіями»</u> ОНР доктор філософії	Нормативний
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання <u>1–2</u>
		Семестр 1-ий – 4-ий
ІНДЗ: <u>немає</u>		Практичні (семінарські) <u>72</u> год: 1-ий семестр – <u>22</u> год; 2-ий семестр – <u>16</u> год; 3-ій семестр – <u>22</u> год; 4-ий семестр – <u>12</u> год
		Самостійна робота <u>40</u> год: 1-ий семестр – <u>10</u> год; 2-ий семестр – <u>8</u> год; 3-ій семестр – <u>14</u> год; 4-ий семестр – <u>8</u> год
		Консультації <u>8</u> год: 1-ий семестр – <u>2</u> год; 2-ий семестр – <u>2</u> год; 3-ій семестр – <u>2</u> год; 4-ий семестр – <u>2</u> год
	Форма контролю: 2-ий семестр – залік; 4-ий семестр – екзамен.	
Мова навчання: українська		

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові	<i>Костусяк Наталія Миколаївна</i>
Науковий ступінь	<i>доктор філологічних наук</i>
Учене звання	<i>професор кафедри української мови</i>
Посада	<i>завідувач кафедри – професор кафедри української мови та лінгводидактики</i>
Контактна інформація	<i>т. +38095-11-430-77, kostusyak.nataliia@vnu.edu.ua</i>
Дні занять	<i>http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi?n=700</i>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація ОК.

Нормативний ОК «Українська наукова мова» зорієнтований на засади компетентнісного підходу та спрямований на оволодіння знань, умінь і навичок, необхідних для освітньо-наукової діяльності успішного фахівця.

Опанувавши ОК, здобувачі освіти

- **знатимуть:** 1) головні ознаки наукового стилю, його жанрові різновиди, особливості усної та писемної форм; 2) композиційно-логічну структуру різножанрових наукових текстів, зокрема й дисертації; 3) лексичні, граматичні, стилістичні та ін. норми текстів наукового стилю; 4) методи й методології створення та презентації власних напрацювань; 5) головні техніки

редагування наукових текстів; 6) вимоги до написання різножанрових наукових праць й правила оформлення покликань і бібліографії; 7) способи уникнення плагіату й самоплагіату; 8) норми етикету, характерні для усної наукової комунікації, концептуальні засади вербального та невербального спілкування; 9) способи уникнення мовної агресії; 10) систему прийомів, скерованих на досягнення успіху в науковій дискусії;

о **умітимуть**: 1) послуговуватися набутими теоретичними знаннями в практичній діяльності; 2) відповідно до граматичних, лінгвостилістичних, правописних та інших норм створювати наукові тексти різних жанрів і правильно оформлювати літературу до них; 3) використовувати методи аргументування й універсальні технології спростування та переконання; 4) правильно ставити запитання й будувати логічну відповідь на запитання опонента; 5) ефективно використовувати мережеві ресурси, інформаційні технології тощо; 6) уміло презентувати результати власних досліджень.

Оволодівши теоретичними аспектами ОК «Українська наукова мова», здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії отримають **навички** висококваліфікованого, ерудованого науковця, здатного критично, креативно й оперативно мислити, правильно, точно й переконливо викласти свою думку з дотриманням необхідних інтонаційних вимог, майстерно оперувати словниковим запасом, вільно послуговуватися ефективними формами мовної комунікації, уміло дискутувати, контролювати власну комунікативну діяльність, викликати зацікавлення в співрозмовника, правильно оформлювати різножанрові наукові праці.

2. Пререквізити: ОК «Українська наукова мова» пов'язаний із низкою нормативних ОК соціально-гуманітарного спрямування, зокрема «Філософія та методологія науки», «Академічна доброчесність та наукова етика», «Іноземна мова для академічних цілей», «Основи когнітивної науки» й ін.

Постреквізити: успішне оволодіння нормами української наукової мови дасть змогу здобувачам наукового ступеня доктор філософії поглибити знання, опанувавши ОК «Педагогічні основи професійно-комунікативної компетентності», «Психологія безпеки особистості», стане в пригоді під час написання дисертації, наукових статей, тез тощо.

3. Мета і завдання освітнього компонента – оволодіння знаннями про норми української наукової мови, її лексичну, морфологічну, синтаксичну, стилістичну своєрідність, формування вміння та навичок, необхідних для реалізації науково-дослідної роботи, розвиток практичних навичок ефективного публічного мовлення, можливості їхнього застосування у сфері освіти, навчання, викладання та дослідження з дотриманням норм академічної доброчесності, конструювання різножанрових різножанрових текстів наукового стилю.

4. Компетентності. Програмні результати навчання. Soft skills.

Інтегральна компетентність

Здатність продукувати наукові ідеї, володіти методологією наукової та педагогічної діяльності, вирішувати комплексні задачі у процесі дослідницької та професійної діяльності, проводити оригінальні наукові дослідження у сфері геодезії, картографії, фотограмметрії, геоінформаційних систем та технологій, землеустрою, земельного кадастру, моніторингу та охорони земель, управління територіями (ІНТ)

Загальні компетентності

Здатність до абстрактного мислення, критичного аналізу та синтезу інформації, оцінювання сучасних наукових досягнень, зокрема у галузі геодезії, фотограмметрії, геопросторового моделювання, землеустрою та управління територіями (ЗК-1)

Здатність усвідомлювати необхідність перманентного навчання та самовдосконалення протягом життя (ЗК-4)

Уміння виявляти ораторські здібності, вести наукову бесіду та дискусію з широкого кола загальних природних і суспільних та спеціальних наукових питань, аргументовано обґрунтовувати власну позицію (ЗК-5)

Здатність бути цілеспрямованим, наполегливим, старанним, усвідомлювати соціально-моральну відповідальність за результати власних наукових досліджень (ЗК-6)

Фахові компетентності

Здатність застосовувати одержані знання з різних предметних сфер геодезії, картографії, фотограмметрії, геоінформаційних систем та технологій, землеустрою, земельного кадастру, моніторингу та охорони земель, управління територіями для формулювання нових теоретичних ідей, трактувань, положень, практичних адресних рекомендацій і пропозицій **(ФК-3)**

Володіння системним загальнокультурним та професійним науковим світоглядом **(ФК-8)**

Здійснення науково-педагогічної діяльності у вищій школі, в наукових структурах, закладах та підрозділах, використовуючи поєднання загальнонаукового та спеціального понятійного апарату і педагогічної майстерності науковця **(ФК-9)**

Програмні результати навчання

Володіти ґрунтовними знаннями предметної області і фаху, знати праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених у царині фундаментальних і прикладних досліджень галузі, формулювати мету власного наукового дослідження як складову загальноцивілізаційного процесу **(ПР-2)**

Встановлювати інформаційну цінність, точність, сучасність і достовірність архівних, фондкових і літературних джерел **(ПР-3)**

Знати принципи організації, форми реалізації, наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення освітнього процесу в сучасних умовах, методики опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці занять, застосування активних та нестандартних методик викладання **(ПР-4)**

Аналізувати сучасні наукові праці, виявляючи недостатньо вивчені та дискусійні питання, здійснювати моніторинг наукових джерел інформації стосовно досліджуваної проблеми, встановлювати їх інформаційну цінність шляхом порівняння з іншими інформаційними джерелами **(ПР-7)**

Уміти підтримувати спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю у відповідній галузі наукової та/або професійної діяльності **(ПР-9)**

Кваліфіковано відобразити результати наукових досліджень у наукових працях, що входять до міжнародних наукометричних баз та у вітчизняних фахових виданнях **(ПР-10)**

Професійно презентувати результати власних досліджень на вітчизняних та міжнародних наукових конференціях, семінарах, використовувати іноземну мову у науковій, інноваційній та педагогічній діяльності **(ПР-11)**

Вміти працювати з колективом і в команді, мотивувати співробітників та рухатися до спільної мети, володіти навичками міжособистісної взаємодії **(ПР-12)**

Вміти діяти соціально свідомо і відповідально на основі етичних мотивів, приймати обґрунтовані рішення, саморозвиватися і самовдосконалюватися, нести відповідальність за релевантність і кондиційність наукових досліджень **(ПР-14)**

Soft skills

До пріоритетів опанування освітнього компонента належить зорієнтованість на формування у здобувачів освіти таких соціальних навичок (soft skills): логічне й критичне мислення; саморозвиток; навички комунікації; здатність керувати своїм часом й розуміти важливість deadline, здатність діяти як відповідальний громадянин, генерувати нові ідеї; діяти відповідно до етичних норм і принципів, норм суспільної моралі; відповідно до професійної етики; здатність до професійного розвитку впродовж життя.

5. Структура освітнього компонента
1 і 2 семестри

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Науковий стиль. Усна й писемна наукова комунікація						
Тема 1. Теоретико-комунікативні основи наукового стилю української мови	6	–	4	2	–	УО, ВПЗ / 10
Тема 2. Академічна риторика й академічна доброчесність	7	–	4	2	1	ДС, ВПЗ / 6
Тема 3. Культура читання й компресія текстів наукового стилю	7	–	4	2	1	УО, Р, Т, ВПЗ / 10
Тема 4. Різновиди текстів власне-наукового підстилю. Цитування	8	–	6	2	–	УО, ВПЗ / 18
Тема 5. Жанри навчально-наукового й науково-популярного підстилів	6	–	4	2	–	УО, ВПЗ / 10
Разом за модулем 1	34		22	10	2	54
Змістовий модуль 2. Усне науково-публічне мовлення						
Тема 6. Усна наукова комунікація, її жанрові особливості	9	–	6	2	1	УО, ВПЗ / 15
Тема 7. Мовна культура науковця. Фахова метамова. Питання, відповіді, наукова суперечка.	7	–	4	2	1	ДС, ВПЗ / 12
Тема 8. Типи, структура та роль презентацій у науковому дискурсі	6	–	4	2	–	УО, ВПЗ, П / 12
Тема 9. Наукова інтернет-комунікація	4	–	2	2	–	УО, ВПЗ / 7
Разом за модулем 2	26	–	16	8	2	46
Всього годин/Балів	60		38	18	4	100

3 і 4 семестри

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Орфоепічні, фонетико-інтонаційні, акцентуаційні й граматичні норми наукового стилю						
Тема 1. Орфоепічні, фонетико-інтонаційні й акцентуаційні норми усної форми наукового стилю	6	–	4	2	–	УО, ВПЗ / 8
Тема 2. Лексичні норми наукового стилю. Лексикографія	5	–	2	2	1	УО, ВПЗ / 5
Тема 3. Іменники й займенники в науковому тексті	6	–	4	2	–	УО, ВПЗ / 8
Тема 4. Прикметники та дієприкметники в наукових працях	6	–	4	2	–	УО, ВПЗ / 8
Тема 5. Числівники в контексті нормативності	5	–	2	2	1	УО, ВПЗ / 4
Тема 6. Дієслова, специфіка						

вживання їхніх часових форм. Безособові й неозначені форми дієслів	6	–	4	2	–	УО, ВПЗ / 8
Тема 7. Службові частини мови в наукових текстах	4	–	2	2	–	УО, ВПЗ / 4
Разом за модулем 1	38	–	22	14	2	45
Змістовий модуль 2. Синтаксичні, стилістичні й правописні норми наукового мовлення						
Тема 8. Прості речення в різножанрових наукових працях	4	–	2	1	1	УО, ВПЗ / 4
Тема 9. Складні речення в різножанрових наукових працях	4	–	2	2	–	УО, ВПЗ / 5
Тема 10. Лінгвостилістичні норми в науковій комунікації	4	–	2	2	–	УО, ВПЗ / 4
Тема 11. Правописні норми	6	–	4	1	1	УО, ВПЗ / 8
Тема 12. Редагування наукового тексту: стилістичне й граматичне вдосконалення	4	–	2	2	–	УО, ВПЗ / 4
Разом за модулем 2	22	–	12	8	2	25
Види підсумкових робіт						Бал
Модульна контрольна робота 1						МКР / 15
Модульна контрольна робота 2						МКР / 15
Всього годин/Балів		–	34	22	4	100
Всього годин за 1–2 н.р.	120	–	72	40	8	

Форми контролю*: ДС – дискусія, УО – усне опитування, ВПЗ – виконання практичних завдань, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Організація самостійної роботи здобувачів наукового ступеня доктор філософії (PhD) передбачає поєднання прийомів репродуктивного, частково-пошукового та дослідницького методів. Для забезпечення самостійного опанування матеріалу здобувачам запропоновано перелік необхідної навчальної, навчально-методичної літератури, із нею можна ознайомитися в бібліотеці й на відповідних сайтах, покликання на які подано в загальному списку джерел. Окрім опрацювання теоретичних питань, аспіранти повинні виконати практичні завдання, подані до всіх тем, до певних практичних занять підготували тези, фрагменти реферату, лекції, наукового повідомлення тощо. Ознайомитися з планами практичних занять і переліком вправ можна в електронному курсі «Українська наукова мова». За умови, якщо здобувач освіти з поважних причин не може бути на занятті, він повинен надіслати практичні завдання на платформу «Moodl» (*Костусяк Н. М. Українська наукова мова (скорочена назва «УНМ»)»).*

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти

Політика оцінювання здобувачів освіти відповідає *«Положенню про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки» та «Порядку визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки».*

Здобувач освіти, сумлінно готуючись й *активно* виступаючи на практичних заняттях, а також виконуючи запропоновані викладачем завдання з дотриманням *норм академічної*

доброчесності, може отримати впродовж першого навчального року максимально 100 балів і впродовж другого навчального року – 70 балів. Мета практичних занять – з’ясувати ступінь засвоєння теоретичного матеріалу та формування вмінь і навичок його застосовувати на практиці.

Готуючись до практичних занять, здобувачі наукового ступеня доктор філософії повинні опрацювали теоретичний матеріал, поданий у запропонованих джерелах, зокрема навчальній, навчально-методичній літературі, із якою можна ознайомитися в бібліотеці та відповідних сайтах, покликання на які подано в загальному списку джерел, а також виконати практичні завдання, подані після тем в електронному освітньому ресурсі «Moodle» (див.: *Moodle (Костусяк Н. М. Українська наукова мова (скорочена назва «УНМ»))*).

У разі проведення онлайн-занять (через карантинні заходи, воєнні дії) аспіранти повинні подбати про мікрофон, веб-камеру, справність технічних засобів, що забезпечить успішну віртуальну комунікацію. У такому разі екран має бути ввімкнений у викладача й здобувача освіти.

Якщо через об’єктивні причини здобувач наукового ступеня доктор філософії не відвідав заняття чи хоче покращити свій результат, то зможе в дні консультацій скласти (перескласти) тему, але не пізніше як за тиждень до дати призначення заліку чи іспиту.

У третьому й четвертому семестрах здобувач освіти може отримати максимум 30 балів за успішно виконані дві модульні контрольні роботи (МКР) (по 15 балів за кожену).

Виконання модульних робіт № 1 та № 2 потребує від аспірантів ґрунтовних знань нормативного ОК «Українська наукова мова». На модульних контрольних роботах буде запропоновано два теоретичних питання й одне практичне завдання, за кожне з яких здобувач освіти отримує по 5 балів.

Політика щодо академічної доброчесності.

Навчальна діяльність побудована на послідовному дотриманні прав та обов’язків учасників навчального процесу (викладача та здобувачів освіти), визначених Законом України «Про вищу освіту». Відповідаючи на теоретичні питання, виконуючи завдання до практичних занять, МКР та ін., аспіранти повинні пам’ятати про неприпустимість подання інформації, що не стосується проблематики, а також мають дотримуватися всіх інших норм академічної доброчесності та кодексу етики. У разі їхнього порушення передбачено покарання, зокрема перескладання тем, іспиту, повторне написання МКР.

Див.: 1. *Кодекс академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2. *Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки*.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Якщо через поважні причини здобувач освіти не відвідав заняття чи хоче покращити свій результат, то в дні консультацій він зможе скласти тему, але не пізніше як за тиждень до дати призначення заліку чи іспиту.

Можливість визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті

За наявності документа про опанування сертифікатного курсу, дотичного за проблематикою до нормативного освітнього компонента «Українська наукова мова», здобувач освіти може не складати однієї чи кількох тем (відповідно до кількості зазначених у сертифікаті годин).

Можливість отримати додаткові (бонусні) бали

Здобувач освіти, який підготував наукові публікації, брав участь у роботі конференцій, в олімпіадах, конкурсах наукових робіт та ін. і досяг значних результатів, може отримати

додаткові (бонусні) бали, які будуть зараховані як результати поточного контролю з освітнього компонента.

V. Підсумковий контроль

Якщо в другому семестрі за результатами поточної роботи аспірант набрав менш ніж 60 балів, то він складатиме залік під час ліквідації академічної заборгованості. У такому разі бали, отримані за поточний контроль, будуть анульовані (див.: Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки).

На заліку для кожного здобувача освіти передбачено окремий білет, що містить два теоретичних питання й одне практичне. Максимальний бал за кожне теоретичне питання – 30 балів (у сумі 60 балів), за практичне завдання – 40 балів.

Якщо в четвертому семестрі за поточний і модульний контроль аспірант набрав мінімально 75 балів, то викладач їх може зарахувати як підсумкову оцінку з освітнього компонента.

За поточну роботу здобувач освіти має набрати не менш як 35 балів. Для отримання допуску він повинен відпрацювати практичні роботи до дати іспиту під час основної сесії.

У випадку, якщо здобувач освіти отримав менш як 35 балів, до екзамену він не допущений.

На іспиті для кожного здобувача освіти передбачено окремий білет, що містить два теоретичних питання й одне практичне. Максимальний бал за кожне теоретичне питання – 30 балів (у сумі 60 балів), за практичне завдання – 40 балів.

За незгоди з оцінкою здобувач освіти має право звернутися до декана та проректора й вимагати повного розгляду справи.

Питання заліку

1. Науковий стиль, його основні ознаки, функції та специфіка мововираження.
  2. Ознаки наукового стилю: об'єктивність, логічність, узагальнення.
  3. Головні підстили наукового стилю: власне-науковий, науково-популярний, навчально-науковий та ін., сфера їхнього використання.
  4. Ознаки наукового тексту: цілісність, зв'язність, членованість, інформативність, завершеність. Абзац. Первинні та вторинні наукові тексти.
  5. Сучасна академічна риторика, тенденції розвитку й оновлення.
  6. Усне та писемне наукове мовлення.
  7. Практика дотримання академічної доброчесності в навчально-викладацькій діяльності. Академічна відповідальність і санкції за порушення академічної доброчесності.
  8. Усна й писемна форми наукового мовлення в контексті академічної доброчесності. Академічний плагіат і самоплагіат.
  9. Технічні ресурси перевірки наукових текстів на плагіат у контексті об'єктивності.
  10. Культура читання, сприйняття, осмислення й інтерпретація наукових праць.
  11. Особливості конспектування наукових праць.
  12. Анотація, її структура та види.
  13. Реферативний виклад матеріалу, види рефератів.
  14. Науково-теоретичні й науково-експериментальні (теоретичні й прикладні) праці.
  15. Етапи написання власних результатів наукової діяльності. Заголовок наукової праці.
- План (простий, складний, питальний, тезовий) та його функції.
16. Основні вимоги до фахових наукових статей.
  17. Кваліфікаційні роботи, вимоги до них.
  18. Наукова монографія.
  19. Дисертація, її структура та мовне оформлення. План дисертації, вступ, поділ на розділи, висновки до розділів, загальні висновки.
  20. Анотація до наукових публікацій. Ключові слова.
  21. Тези доповідей і виступів на конференціях.

22. Основні правила оформлення цитувань.
23. Принципи укладання бібліографії.
24. Рецензія на наукові праці, її композиційна структура. Основні ознаки рецензій: об'єктивність, обґрунтованість, етичність; наявність рекомендацій. Науковий відгук.
25. Лекція, типи лекцій, їхня педагогічно-психологічна специфіка. Засоби активізації уваги на лекційних заняттях.
26. Навчально-методичні праці.
27. Жанрова палітра науково-популярних видань.
28. Види публічного мовлення, його жанрові особливості.
29. Наукова доповідь і наукове повідомлення, їхні найголовніші ознаки, основні етапи підготовки та структурні компоненти.
30. Основні методи подання матеріалу в науковій доповіді й науковому повідомленні. Техніка виголошення наукової доповіді та повідомлення.
31. Промова, етапи її підготовки та мовне оформлення. Стилiстичні фігури й тропи, їхня роль в промові.
31. Виступ на науковому семінарі та захисті дисертації, його головні ознаки.
33. Контакткування з аудиторією. Міміка й жести як невербальні засоби, що супроводжують наукові виступи.
34. Мовний етикет в усному науковому спілкуванні. Головні формули звертань.
35. Важливість володіння фаховою метамовою.
36. Наукова суперечка, її структура, жанрові різновиди (*наукова дискусія, науковий диспут, полеміка*) і мовне оформлення. Мова переконання. Аргументація.
37. Наукове мовлення в контексті нормативності й міжкультурної комунікації.
38. Культура сприймання публічного виступу. Питання й відповіді в науковій комунікації.
39. Вимоги до презентації результатів наукових досліджень. Типи презентацій.
40. Мововираження інформації, поданої в презентації.
41. Робота науковця з технічними засобами. Мовлення перед мікрофоном.
42. Інтернет-комунікація в науковій сфері, її головні характеристик. Роль цифрового середовища в розвитку сучасної науки.
43. Електронне листування, наукові блоги.
44. Онлайн-конференції, віртуальні семінари. Наукові праці у відкритому доступі. ШІ: переваги та ризики.
45. Цифрова ідентичність науковця (ORCID, Google Scholar, Scopus Author ID та ін.). Репутація дослідника в цифровому середовищі. Цитування, індекс Гірша (h-індекс).

Питання іспиту

1. Вимова й чергування голосних звуків.
2. Вимова шиплячих, дзвінких і глухих приголосних звуків.
3. Вимова буквосполучень *-ться, -шся, жся, -жці, -сши, -зи, -зч-,здж-, -шці, -здці, -стл-, стн-, -стс-, -стц-, -тст-* та ін.
5. Засоби милозвучності мови.
6. Головні правила наголошування. Наголос як засіб розрізнення лексичних значень слів.
7. Наголошення абстрактних іменників із суфіксами *-анн-, -ин-, -ств-* та ін..
8. Наголос в інфінітивах та особових формах дієслів.
9. Акцентуаційні норми прикметників.
10. Наголос у числівниках.
11. Правила наголошення складних слів із єднальними голосними.
12. Лексичні норми як засоби, що забезпечують зрозумілість, логічність, об'єктивність, точність, лаконічність, аргументованість і переконливість наукових тверджень.
13. Загальноживана, книжна, професійна лексика в науковому стилі. Іншомовні слова, доречність їхнього використання.
14. Синоніми й пароніми в науковому стилі.

15. Термін, його головні ознаки (системність, точність, тенденція до однозначності, наявність визначення) та ін. Формулювання дефініції термінів.

16. Загальнонаукові, міжгалузеві та вузькоспеціальні терміни, їхні кваліфікаційні ознаки.

17. Продуктивні моделі творення термінів. Варіантність термінів. Одно- та кількокомпонентні терміни. Питомі й запозичені мовні одиниці в наукових текстах, вплив англомовної традиції.

18. Професійна лексика.

19. Словники в науковому мовленні. Їхня роль в удосконаленні культури мовлення.

20. Специфіка іменників у науковому стилі. Абстрактні номінації, слова з узагальненим значенням. Віддієслівні іменники, їхнє творення.

21. Відмінювання іменників. Норми вживання відмінкових закінчень родового відмінка.

22. Паралельні форми давального відмінка в назвах істот і неістот.

23. Норми вживання закінчень *-ом, -ем, -єм* в орудному відмінку іменників другої відміни.

Подвоєння в іменниках жіночого роду.

24. Кличний відмінок іменників як засіб вираження звертань. Граматичні форми прізвищ, імен по батькові в кличному відмінку.

25. Відмінювання чоловічих і жіночих прізвищ.

26. Родова й числова диференціація слів. Рід аббревіатур. Номінації осіб жіночої статі за професією, науковим ступенем, ученим званням. (Не)доречність уживання фемінітивів у текстах наукового стилю.

27. Функційний вияв займенників у текстах наукового стилю

29. Словозміна прикметників.

30. Творення й уживання відносних прикметників.

31. Словотвірні норми й парадигматичні ознаки присвійних прикметників.

32. Ступені порівняння прикметників.

33. Пасивні й активні дієприкметникові форми в контексті нормативності / аномативності.

34. Відмінювання числівників.

35. Зв'язок числівників з іменниками.

36. Нормативність утворення складних відчислівникових слів.

37. Складні випадки українського дієвідмінювання. Правопис особових закінчень дієслів I та II дієвідмін. Чергування приголосних.

38. Активні й пасивні (із постфіксом *-ся*) дієслова. Заміна пасивних форм на активні.

39. Безособові дієслова як засоби вираження узагальнених дій, процесів і станів. Інфінітивні форми.

40. Нормативні й ненормативні прийменникові конструкції.

41. Уживання одиничних, повторюваних і парних сполучників. Роль сурядних і підрядних сполучників у наукових текстах.

42. Частки в українській науковій мові. Написання словотвірних часток.

43. Прямий порядок слів у реченні. Активні й пасивні, двоскладні й односкладні синтаксичні конструкції.

44. Головні члени речення, граматичні засоби їхнього зв'язку. Складені іменні присудки в текстах наукового стилю.

45. Норми вживання додатків, виражених прийменниково-відмінковими формами. Ланцюги додатків в родовому відмінку як порушення канонів наукового стилю. Особливості числового узгодження прикметників і дієприкметників.

46. Вставні слова, їхня роль у побудові наукового тексту. Відокремлені означення й обставини.

47. Однорідні члени речення, правила їхнього граматичного узгодження з опорним словом.

48. Складні речення: складносурядні, складнопідрядні, безсполучникові. Сполучні слова *що, котрий, який* у складнопідрядних реченнях.

49. Лінгвостилістичні норми в контексті культури наукового мовлення.
50. Типологія мовленнєвої надмірності. Плеоназми й тавтологія.
51. Орфографічні норми: а) написання апострофа й м'якого знака; б) подвоєння приголосних; в) написання складних слів; г) написання іншомовізмів.
52. Зміни в новій редакції «Українського правопису» (2019 р.)
53. Графічні знаки та правила їхнього використання.
54. Пунктуаційні норми: розділові знаки в простому реченні (тире між підметом та присудком й на місці пропущеного члена речення; розділові знаки при звертаннях, вставних і вставлених мовних одиницях, між однорідними членами речення, при узагальнювальних словах, уточнювальних членах речення, відокремлених додатках, обставинах, означеннях, прикладках);
55. Пунктуаційні норми: кома, тире, двокрапка у складному реченні. Уживання лапок і дужок ([ ] та ( )). Пунктограми в кінці речення.
56. Мета, завдання й етапи (само)редагування наукового тексту. Види редагування: змістове, структурне, стилістичне, граматичне, технічне.
57. Типові помилки, що порушують науковий стиль. Стилiстичне вдосконалення тексту: уникнення тавтології, двозначності, зайвого емоційного забарвлення. Узгодження термінологічної лексики в межах одного тексту.
58. Оптимізація синтаксичних конструкцій: простота й чіткість викладу. Вибір адекватних синтаксичних засобів для логічного зв'язку частин тексту.

VI. Шкала оцінювання

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти (залік; 2-ий семестр)

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
0–59	Незараховано (необхідне перескладання)

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти (іспит; 4-ий семестр)

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня

75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
0–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Баган М.П. Культура української наукової мови: посібник для самостійної роботи студентів. Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2022. 48 с.
URL : <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/2942?show=full>.
2. Горошкіна О., Груба Т. Українська наукова мова: теорія і практика : навчально-методичний посібник. Суми : Університетська книга, 2023. 108 с. URL : https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736978/1/Груба_Укр_наук%20мова%20репозитарій.pdf.
3. Кодекс академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки.
URL : https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/kodeks_akademichnoi_dobrochesnosti/.
4. Костусяк Н. М. Академічна риторика : навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2021. 128 с.
5. Костусяк Н. М. Динамічні процеси в українському науковому мововираженні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика*. 2025. Т. 36 (75). № 4. Ч. 1. С. 50–55. URL : https://philol.vernadskeyournals.in.ua/journals/2025/4_2025/part_1/11.pdf.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.4.1/09>.
6. Костусяк Н., Заваринська І., Римар Н. Сучасні тенденції функціонування варіантних форм іменників жіночого роду. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, 2023. Т. 34 (73) № 1. Ч. 1. С. 31–36. URL : http://philol.vernadskeyournals.in.ua/journals/2023/1_2023/part_1/6.pdf.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2023.1.1/06>.
7. Маленко О., Борисов В. Українське мовознавство як науковий дискурс : історія, теорія, практика : навч. посібник. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2021. 164, [2] с.
8. Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL : <https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/02/Polozhennya-pro-plagiat-gruden-24.pdf>.
9. Mezhev O., Kostusiak N., Navalna M. Cognitive-Discourse Parameters of Directive Speech Acts in Modern Ukrainian Language. *Cognitive Studies / Études cognitives*. 2022. № 22. Article 2785. S. 1–15. URL : <https://doi.org/10.11649/cs.2785> (*Scopus*).
10. Kostusiak N., Shulska N., Mamosiuk O., Polyvach M., Kauza I., Zavarynska I. Variant Paradigm of Ukrainian Nouns in the Context of Codification, Modern Media and Scientific Speech. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, 2023. Vol. 13, Issue 1, Spec. Issue XXXII. P. 105–114. URL : http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130132/papers/A_20.pdf (*Web of Science*).
11. Shulska N., Kostusiak N., Hromyk L., Nasminchuk I., Ostapchuk S., Mezhev O., Zavarynska I., Dubrovskiy R., Kominiarska I., Poliak I. Typical Language Anomalies in Written Professional Communication. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. 2024. Vol. 14, Issue 1, Spec. Issue XL. P. 89–96. URL : https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/140140/papers/A_15.pdf (*Web of Science*).